8-ше ИЙ ЛЕКТЕШ

1938 ий 12 СЕНТЯБРЬ № 81 (465) Акше 5 ыр.

Чыла эллаасе пролетарий-шамыч, ушнызаl

Ӱрвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

ВЛКСМ ОБКОМ ПЛЕНУМЫН РЕШЕНИЙЖЫМ ТӰРЫС ШУКТАШ

ВЛКСМ Маробком пленумын пропагандистский паша нерген лукмо решенийже марийский комсомольский организацийын илышыштыже пеш кугу значениян. Тиде решений Сталин йолташын большевизмым овладеватлыме нерген лозунгшо гыч лектын шога, тудо Сталин йолташын лозунгшым илышыш пурташ чыла комсомольский организаций-шамычым обязатла.

Пленум лиймылан ынде вашке тылзат пелат шуэш. Шуко комсомольский организаций-шамыч пленумын решенийжым чын умленыт да пропагандистский пашам саемдымаште ятыр ончыко каеныт. Сотнур райкомол чыла политшкол-шамычым пропагандист-шамыч дене обеспечитлен. Пропагандист-шамычым квалификационный комиссий гоч колтымо да ВЛКСМ райком бюрош утвердитлыме. Шуко политшкол-шамыч пашам нормальне ышташ тӱҥалыныт. Тыгай политшколым Звенига, Морко районлаштат ятыр муаш лиеш.

Но южо райком-шамыч, нунын руководительышт пропагандистский паша дек небольшевистский отношеньыштым алят пытарен огытыл. Посна райком шамыч Обком пленумын решенийжым илышыш пуртымо огыл, даже тудым обсудитлымашке самотекыш кудалтеныт. Нуно тиде пашам огытат вуйлате да контролироватлымашыштат уке. Сандене гына Йошкар-Ола районышто Обком пленумын решенийжым таче мартенат 30 первичный организацийыште обсудитлыме огыл. ВЛКСМ Йошкар-Ола райком секретарь Зинин йолташ шкенжын бездеятельностьшым тӱрлӧ об'ективный причиншамыч дене оправдатлаш тӧча, а пашам шуктышаш верч ок тырше.

Моло районлаштат пленумын решенийжым обсудитлыдыме организаций-шамычым ятыр муаш лиеш. Утларакше школьный комсомольский организацийлаште решений обсудитлалтын огыл.

Ятыр ВЛКСМ райком-шамыч пропагандистский пашам саемдышаш верч пытырак эркын кучедалыт. Пленумын решенийже пуйто нунылан ок касатле. Вет таче кечылан шуко райком-шамыч пропагандистымат подбиратлен шуктен огытыл. Санденак шуко комсомолец-шамыч тунемде илат.

ВЛКСМ Роҥго райкомын пропагандистский пашам безразличне ончымыж денак таче кечылан 11 пропагандист ок сите. Район мучко июльышто 341, августышто 102 комсомолец-шамыч тунемын огытыл. Пропагандист-шамыч Васильев, Пуртов, молат шкештак политзанятийым кӱрлыт, но райком нунылан нимогай мерымат ыштымашыже уке.

Пропагандист укелан лийын Параньга районышто 2 политшкол, Пектубай районышто 3 политшкол пашам огыт ыште.

Политический учебо дене авалтыдыме комсомолец-шамычым алят авалтен шуктымо огыл. Несоюзный молодежь ден политический учебым организоватлымаш тулечат начар кая. Садланак, пытартыш жапыште, комсомольский организаций пеш эркын кушкеш.

Политический пропагандым молодежын кушкын шогышо запросшо кӱкшытыш шындаш, тудым действенныйым да партийныйым ышташ, кажне кружокым большевистский воспитаний школыш савыраш—тыгай кажне комсомольский организаций-шамычын задачышт. Комсомолын руководящий пашаенгже-шамыч вражеский пашан последствийжым вашке пытарымашке да ВЛКСМ Обком пленумын пропагандистский паша нерген решенийжым тӱрыс шуктымашке большевистски пижаш обязан улыт.

Пединститутышто политучебын первой занятийже эртыш

Пединститутышто тунемше-шамыч политучебым тӱҥалыч. Институтышто политучебыш кошташ 30 кружокым организоватлыме. Нине кружоклаште 850 тунемше-шамыч тунемыт. 4 сентябрьыште кружок-шамыч политучебо дене первой занятийым эртарышт. Занятийыште Верховный Советын кокымшо Сессийыже пеҥгыдемдыме государственный зекон-шамычым лончылымо.

Вася Рожкин.

29 октябрьыште Ленинско-Сталинский комсомоллан 20 ий темеш

ЮБИЛЕЙЫМ ДОСТОЙНО ВАШЛИЙЫНА

Красногорский чодра завод пеленсе комсомольский комитет Ленинско-Сталинский комсомолын 20 ий юбилейжым сай подарке дене вашлияшлан канифольно - мыльный завод да Лопатинский древкомбинат дене договорым ыштен.

Договорым лончылымо годым погынымаште шуко комсомолец - шамыч ВЛКСМ-ын 20 ий лӱмеш конкретне обязательствым налыныт.

Договорышто комсомол-гражданский сарыште, социалистический строительствыште, адак Испанийсе ден Китайысе событий теме дене лекций-шамычым эртараш ончыктымо.

Комсомолын славный юбилейже лӱмеш родинаавалан пӧлӧклен лесопильный цехыште комсомольский молодежный сменым организоватлыме. Тиде сменым Истаков йолташ вуйлата. Тудын сменыже нормо дене 94 кубометр олмеш 161 кубометр онгам пӱчкеда. Комсомолец-шамыч Истаков, Волков, Иванов йолташмыт паша нормым 140—150 процентлан темат, Панарин ден Иванов П. 114 процентлан шуктат.

Кызыт 40 еҥ первой ступень ГТО значоклан, 20 еҥ ГСО значоклан нормым сдатлат.

ВЛКСМ-ын 20-шо юбилейжылан ямдылалтме дене пырля комсомольский организаций массе коклаште международный политике, фашистский агрессор-шамычын захватнический политикышт нерген умландарыме пашам ышта.

Комсомольский комитет секретарь—М. ГРОМОВ.

* * *

„Пайгатнур" колхоз пеленсе комсомольский комитет (Морко район) Ленинско-Сталинский комсомолын юбилейжым достойно вашлийаш верч кучедалеш. Комсомолец-шамыч налме обязательствыштым шуктен шогат. Апшат Архипов К. кечаш паша нормым 200 процентлан тема. Конный двор вуйлатыше Александров 8 чомам ончен кушта.

Комсомолец-шамыч комсомолын юбилейже марте 5 еҥ ГСО значоклан, 10 еҥ—ПВХО, 5 еҥ—ВС значоклан нормым сдатлен шукташ обязательствым налыныт да шке обязательствыштым шукташ пижыныт.

Тимоев.

Социалистический соревнований ойла пашам икте начар ышта, весе сайын, кумышо сайынрак ышта, — сайын ыштыше-шамычым поктен шу да общий под'емым добитле.

СТАЛИН.

ВЛКСМ ОБКОМ УТВЕРДИТЛЕН

СВЕШНИКОВ Л. Н.—ВЛКСМ Кырык-Марий райком выдвигатлен. Кырык-Марий типографийын стахановецше, тылзаш нормым 165 процентлан шукта.

НИКОЛЬСКАЯ А. М.—ВЛКСМ Кырык-Марий райком выдвигатлен. Кырык-Марий типографийын стахановкаже, паша нормым 125 процентлан шукта.

РЕПКИН С. М.—ВЛКСМ Кырык-Марий райком выдвигатлен. „Красная Горка" колхозын тракторист-стахановецше, паша нормым 150 процентлан шукта.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЛАНЫМ ТЕМЕН

Мосара ял совет (Марий-Турек район) государствылан хлебопоставке ден натурплате планым тӱрыс темен. Тиде паша ял совет вуйлатыше комсомолец Елыбаев йолташ колхозлаште соцсоревнованийым шарымыж дене ыштылтын. Елыбаев йолташ комсомолын 20 ийдалыкшылан чыла пашамат сай организоватлаш задачым шынден.

Фавстов М.

РОҤГО РАЙОНЫШТО ПОЛИТУЧЕБЫМ ОГЫТ АКЛЕ

ВЛКСМ Маробком IV пленумын решенийыште политический учебым саемдыме верген раш ончыктымо ыле. Но Роҥго райкомол тиде решенийым шукташ пижын огыл. Пропагандист-шамычлан семинар, инструктаж ок эртаралт. Квалификационный комиссий гоч але 11 пропагандистым колтымо огыл. Учебный план улыжат 5 пропагандистын гына уло.

Район мучко июль тылзыште 14 политшкол, августышто 5 школ пашам ыштен огытыл. Пропагандист-шамычын пашам ыштыдымышт дене июль ден августышто чылаже 122 занятий кӱрылтын. Август тылзыште 102 комсомолец тунемын огыл.

Пропагандист - шамыч Муржаков — („Тӱҥалтыш"), Яровиков—(„Красный Пахарь"), Будаков—(„Колос"), Кудряшов — („Пробуждение") да Федоров—(„Чевер вур") пашам пытырак начар ыштат. Туге гынат, райкомол нунылан нимогай мерым ыштен огыл.

ВЛКСМ Обкомын пунчалжым шукташ Роҥго райкомоллан большевистски пижман да кӱчык жапыште политшкол слушатель составым пеҥгыдемдыман. Чыла пропагандист-шамычым квалификационный комиссий гоч колтыман.

Шигаев.

156

Приморский 1-ой армий боец-шамычын беззаветный геройствышт

Атакыш Сталинын лӱмжым пелештен каена

Йӱдым кӱкшӧ шудышто тарванылме йӱк шоктен. Тиде японский налетчик-шамыч, границым пудыртен, мемнан мланде дене нушкын толыт.

Боевой лейтенант Терешкин йолташын пенгыде йӱкшӧ чыла боецым нушкын толшо гад-шамычым штык дене перымашке нӧлталын.

Сопкылаште тушман ваштареш шокшын кредалмаште советский родина лӱмеш отвагыш ӱжшӧ кычкыралмаш первой йоҥгалтын.

— Сталин йолташ верч—ончыко!

Боец-шамыч о н ч ы к о куржаш тарванышт, красноармейский „ура" шергылте.

Кредалмаш пеш тале, классовый ыле. Отделений командир Никон Шишлов рукопашный бойышто японский офицер дене ваш тӱкнен. Японский о ф и ц е р револьвержым советский патриот ӱ м б а к виктен. Шишлов йолташ аптранен огыл, шола кидше дене тушманын кидшым кучен, мушкындыж дене офицерым йӧрлен, тудын деч револьверым шупшын налын да тушманым лӱен пуштын.

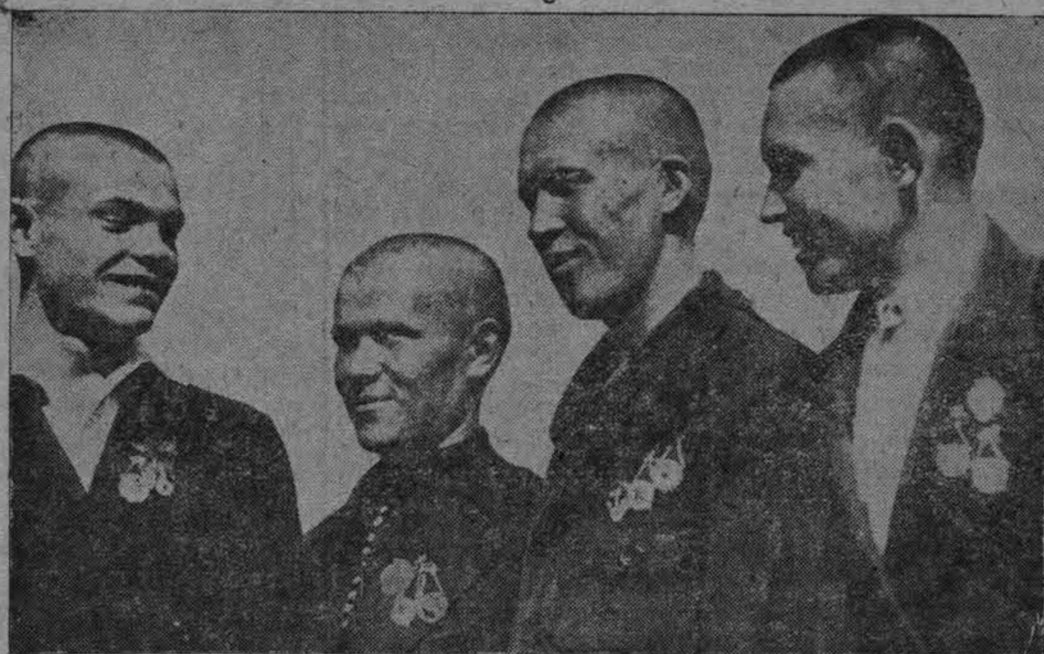
Шишлов йолташ дене йыгыре советский родина верч тудын йолташыже-шамыч, тудын гаяк пламенный патриот-шамыч, тугаяк советский калыкын лӱдымӧ да мужественный эргыже-шамыч кредалыныт.

Стрелковый полкын красноармейский гранатометчикше
ВАСИЛИЙ ШАДРИН.

Шукерте огыл пӱтынь мемнан эл Дальневосточный Краснознаменный фронт Приморский 1-ой армийын чапле боецше, командирже да политработникше-шамычын Хасан ер районышто героически кучедалмыштым кугу вниманий дене эскерен.

Мемнан йӧратыме родинан священный рубежышкыже посягатлыше наглый японский военщиналан пытарышашлык ударым ыштыме. Йошкар Армийын, авиацийын, артиллерийын, танке-шамычын, стрелковый часть-шамычын вийыштым да куатыштым уло тӱня ужын. Йошкар боец-шамычын, социалистический родинан верный эргыже-шамычын храбростьыштым, мужествыштым да самоотверженностьыштым уло тӱня ужын.

Хасан ер лишнысе боевой действий кечылаште кредалмаш линийыште „На защиту родины" красноармейский газет лектын шоген. Ӱлнӧ печетлыме статья ден заметке-шамычын кугу ужашыжым тиде газеш гыч налме. Красноармеец, командир ден политработник-шамычын возымо тиде статья ден заметке шамыч мемнан шӱмым родина дек йӧратымаш чувство дене, тудын чапле, героический защитникше-шамыч верч кугешнымаш чувство дене темат.

Йошкар Армий радамыш налме комсомолец-шамыч (шола гыч пурлашке): Мельников Н. М.—Суслонгер радиоузел вуйлатыше. Николаев В. Н.—Суслонгер механизированный лесопунктын мастерже, Ивайков Н. И.—РСФСР ден Марийский АССР Верховный Советлаш сайлыме годым Чигадарово участковый избирательный комиссийыште секретарьлан пашам ыштен, Морозов П. Н.—„Шытыше" колхозын членже.

Фото Овечкинын.

Комсомолец-шамыч шке храбростьыштым ончыктеныт

— Самурай-шамычын провокацийыштлан вашмут шот дене мый ленинский комсомолыш заявленийым пуэм. Кредалмашке пурымем мӧҥгӧ тунамак, пытартыш вӱр тӱчалтыш марте самурай-шамыч ваштареш кредалаш тӱҥалам,—тыге подразделенийысе митингыште пулеметчик Костышев йолташ каласен.

Шке мутшым тудо оправдатлен. Пулеметный тул расчет дене Костышев йолташ атакыш кайше подразделенийым поддержатлен.

Взводын младший командирже комсомолец Суменков йолташ атакыш ныл гана куржын пурен да, пеш талын лӱлмым ончыде, противнякын окопшо дек нушкын миен, тушко гранатым кышкен.

Взводын младший командирже кредалмаш вашеш комсомолыш пурышо комсомолец Тренев йолташ сусыргымекыже тыге каласен:

— Адакат шукырак тушманым пытарашлан мый але пӧртылам.

Эн сай комсомолец-красноармеец Родинов пытартыш вӱр чӱчалтыш марте кредалын. Тудын пурла йолжо шаланен, но тудо самурай-шамыч ӱмбак лӱлдмым чарнен огыл.

Родина верч кредалмаште мемнан батальонын комсомолецше-шамыч храбрость чудесам ончыктеныт. Ленинский комсомолын воспитанникше-шамыч, нуно родина верч, Сталин верч илышым пуаш ямде улыт.

Комсорг Глухов.

Георгий САЗЫКИН
Политрукын заместительже

Родина верч!

Хасан ер районысо бойышто участникын дневникше гыч

29 июль. Йӱд. Чыланат малат. Иканаште боевой тревого тӱҥале. Вашке назначатлыме верыш погынена. Мланна боеприпасым, кочкышым, походлан чыла кӱлешым пуэдат. Тыштак японец-шамычын советский границе нарушатлымыштым пален налына.

Шкаланем патрон-шамычым налым. Задачым палышым. Подразделенийласе комсомольский организатор-шамычым ӱжым. Нунылан обстановкым умландарышым. Пеш пычкемыште границе могырыш каяш тӱҥална. Южышто шӱлаш нелэ, шокшо. Ме писын ончыко каена.

1 август. Мыйын илышыштем исторический кече. Тиде кечым нигунамат ом мондо. 8 шагат эрдеве мемнан часть боевой заданийым налын—Безымянный кӱкшытым налаш. Боецшамычым могай кугу нӧлталтмаш авалтымым каласенат мошташ огеш лий. Чыланат ик шонымаш дене йӱленыт—кӱкшытым кузе гынат вашке налаш да приказым шукташ: тушман какшым советский мланде гыч поктен колташ.

Комсомолец йолташ-шамыч! Бойлан ямде улыда?—мый йодам. Келге окоп гыч дружно йӱк шокта—„ямде улына!"

Мый атакыш младший лейтенант Григорьев командоватлыме первой взвод дене каем.

— Ончык!—команде шергылте.

Григорьев дене пырля ончыко куржын лекна, мемнан почеш пӱтынь взвод виян ончыко кая. Мемнан воктене винтовкым пенгыдын кучен, штыкым ончыко шуен, красноармеец-шамыч Михайлов, Белоносов, Степанов, Григорашин да молат решительне каят.

Японец кашак мемнан миймынам палышт да артиллерий да пулемет дене лӱлдаш тӱҥальыч. Вражеский пуля - шамыч мемнан и к м ы н я р замечательный йолташна-шамычым йӧрыктышт. Тушман деке ненависть мемнам ончыко адак виян тарватыш, мемнан вийнам лу пачаш кугемдыш. Ончыльно эҥер. Но советский родина верч бойышкайме годым сеҥаш лийдыме чарак уке!

— Родина верч, Сталин верч, ончык!—ме командир деке уло йӱк денна кычкырена. Боец-шамыч мемнан ӱжмынам авалтышт. Эҥерыш куржын пурена. Іяш йӧсӧ. Японец-шамыч лӱлдыт. Оружийным эҥер гоч вончыктарышна, слабыйшамычлан вончышт полшышна. Чыланат вончен улына. Тевe ынде кӱкшыт. Кредалмаш пеш виян тӱҥале. Японец-шамыч мемнан куатнам чытен ышт керт. Ме нуным винтовко да пулемет дене лӱлдына, штык дене шурена.

2 август. Тушман шуко гана контратакыш лектын. Арам! Кажне годымжо японец кашак шке салтакыштын колышо капыштым коден мӧнгеш куржыт. Ме эреак нугыдо неприятельский тул йӱмалне шогена.

Мый денем курсант Белоносов коклаште интересный мутланымаш лийын. Мутланымаш обстановкыжо—тыглай огыл. Пеш виян лӱлдмаш кая. Артиллерий дене лӱлдмаш виянге. Ме лӱлдмашын тул коклаштыже киена. Белоносов японский снайпер почеш охотничитла. Белоносов замечательный рвезе! Кенета тудо мый декем нушкын тольо да йодеш:

— А бюро заседаний тыште лиеш? Комсомолыш приниматлыме нерген мыйын заявленем лончыледа?

Мый тудым ончем, а тудын тӱсшӧ сай. Тудо шыгыжеш, вашмутым вуча. Ом шылте, тудо шке вопросшо дене мыйым виян тарватыш.

— Тендан заявленийдам лончылена, Белоносов йолташ, лончылена. Ленинский комсомол членын великий лӱмжылан те достойно улыда,—мый тудлан кычкырем.

5 август. Эрдене задачым налын улына: „6 августышто Заозерный кӱкшытым да тудын воктенысе вер-шамычым налаш". Чыла. Мланна мом ышташ раш.

Бой деч ончыч туштак, окоплаште, комсомольский активын совещанийжым погена. Совещанийыште мемнан ончылан шындыме задаче обсуждатлалтеш. Политрук-шамычын ятыр заместительже пырля ушненыт: Брядкин, Балашков, Ильин, Гайдай, мый да молат. Ме гражданский сар жапысе эпизод - шамыч киносӱрет да книга-шамыч гыч шарнена.

— „Балтийцы" ден „Мы из Кронштадта" кино сӱретым те ужын улыда?—йодам мый.

— Ну, кузе ужаш огыл! —самырык политработник-шамыч веселан вашмутым пуат.

— Так вот,—мый нунылан шарныктарем, — умылза, кузе комиссар-большевик-шамыч шкеныштым йыр массым увлекатленыт да сеҥеныт? И меат, тендан дене пырля, сай еҥ-шамычлан, мемнан родинын геройжо-шамычлан подражатлаш тӱҥалына.

Приморский 1-ой армий боец-шамычын беззаветный геройствышт

ЗАОЗЕРНЫЙ СОПКЫШТО ЙОШКАР ФЛАГ АДАК ЛОЙГАЛТАШ ТУҤГАЛЫН

Мемнан боец-шамычын бойыш могай энтузиазм дене тыршымыштым каласашат нелэ. Наглый провокаций верч японский фашистский сволоч вӱр дене мутым кучышаш, вуй дене тӱлышаш. Тыгай пеҥгыде решений дене ме чыланат, рядовой боец гыч тӱҥалын старший командир марте, партийный ден непартийный большевик-шамыч, Заозерный кӱкшакаш атакыш каен улна.

Солянных йолташын частьыштыже подразделений-шамыч коклаште тушман ӱмбак энергично да решительно наступатлашлан соревнований шарлен.

Степкинский йолташын подразделенийже Заозерный кӱкшакаш флагым первой шогалташлан наступленийыш йошкар флаг дене каен.

Атаке жап марте флагым мый вумалынам, но тушманын снарядше мыйым сусыртен, флагым тиде подразделенийынак боецше-шамыч налыныт.

Тиде решительный шагатыште мемнан боевой технике пашам ышташ тӱҥалын. Мемнан артиллерий тушманын огневой точкыжо-шамычым икте почеш весым пытарен. Мемнан авиаций шкенжын действийже дене японец-шамычым шке позицийышт гыч каяш да куржаш заставитлен.

Мемнан авиацийын пашам отлично ыштымыже боец-шамычын духыштым да смелостьыштым нӧлталын. Мемнан лӱддымӧ танкист-шамыч тушманын икте почеш вес точкыжым пызыралыныт. Мемнан лихой тачанке-шамыч пулемет дене кудалыныт, пехота тушман ӱмбак каен. Тиде вий шалаташ лийдыме ыле.

Командир, комиссар ден политработник-шамыч боец-шамычым тушман ӱмбак наступленийыш храбро наҥгаеныт. Шкеныштын личный примерышт дене да шкеныштын социалистический родина дек беззаветный преданностьышт дене нуно шкеныштын подразделенийыштым наступленийыш наҥгаеныт. А кунам командирым сусыртат але пуштыт, политрукын йӱкшӧ шергылтеш: „Мыйын командым колышт, рота ончык!“

7 август ваштареш йӱдым талын кредалмек Заозерный кӱкшакам мемнан войска сеҥен налын.

Спинкин йолташын подразделенийже йошкар флагым шогалтен.

Ме кредалмашке пӱтынь айдем тукымын великий да мудрый вождьшо Сталин йолташын знамяж дене каен улна, тудын знамяж дене ме тушманым сеҥен улна.

Мыйын сусырем тӧрланен шумек тунамак, мый адакат подразделенийым вуйлатен атакыш, японский захватчик-шамыч ваштареш кредалмашке кугешнен каем. Мемнан Родинан тушманже-шамычлан колымаш!

Политрук Н. Аникин.

„На защиту родины“ газет. № 2. 1938 ий 8 август.

Отважный лейтенант

Тиде бойлаште ме шкенан командир ден политработник-шамычым эше утларак йӧратышна. Нуно чыланат шке личный мужестве да героизм примерышт дене японский бандит-шамыч дене беспощадне кредалмашке мемнам кынелтеныт.

Старший лейтенант коммунист Левченко Заозерный сопкыш атакым ыштыме жапыште мемнан подразделений дене командоватлен. Ме кум гана сусыргышо, вӱр дене амыргыше мемнан командирын кузе ончылно каймыжым раш ужын улына. Мужестве ден выдержкыже родине ончылан тудын воинский долгшым да тушман дек ненавистьшым мут деч виян ойленыт.

Шкенан герой командир дене кум гана атакыш кайышна, кум гана советский патриот-шамыч пеҥгыдын' перен чыла японский салтак тӱшкам шалатен пытарышт. Кумышо атакыште Левченко йолташ командоватлен огыл, а пелештыде тарванен да тушман дек куржын. Ме ик еҥ семын тудын почеш кайышна.

Мемнан коклаште кажныжын чонжо боевой командирын мужествыже дене гордитлен.

Политрукын заместительже Ф. АНИСИМОВ.

„На защиту родины“ газетын 1-ше №. 7 август 1938 ий.

КОМАНДИР ОЛЬХОВИК ЯПОНСКИЙ БАТАРЕЙЫМ ДА КОК РОТ САЛТАК-ШАМЫЧЫМ ПЫТАРЕН

Теҥгече 9 августышто ме, мемнан артиллерийын тулжо дене Мантокусан лишне японский батарей да кок рот японский салтак-шамычым пытарыме, манын возышна. Ӱлнӧ ме тиде удачный операцийын подробностьшым увертарена. Тидым комиссар Лебедев часть гыч батарей командир Ольховик шуктен.

Кузе тиде операций ышталтын? Ольховик йолташ наблюдательный пунктлан удачный верым мумекше, японский артиллерийын тактикыжым тунемаш пижын.

Наблюдатлышыжла тудо противникын батарейже кок сопко кокласе ущельыште улмым пален налын.

Нуно орудийым кӱкшака верыш шӱкен кӱзыктеныт, кум залпым ыштеныт да кид дене кучен писын ущельыш мӧнгеш волтеныт.

Ольховик йолташ тиде обстоятельствым шотыш налын да японец-шамычын орудийым кӱзыкташ тӱҥалмышт годымак тудо увеche ренне командоватлен: „Кӱкшыт тыгай, прицел тыгай. Огонь!“ Японец-шамычын батарейышт тунамак пыталтын.

Тидын мӧҥгӧ тудо эҥер гоч вончышо кок рот японский салтак-шамычым тура лӱйкален да нунымат пытарен.

Ольховик йолташын командоватлыме артиллерийский подразделенийже ик ончыл подразделенийлан шотлалтеш. Тыште бой условийыште партийно-комсомольский илыш памашла йога.

... Огневой позицийлаште комсомольский погынымаш разгарыште. Комсомолыш пуртымо нерген заявлений ончалтеш. Кенета полубатарей командирын командыже шергылтеш: „Бойыш“. Противник ӱмбак меткий, уничтожающий тулым почашлан погынымаш ик жаплан кӱрлалтеш. Ик мыняр залп гыч погынымаш адак шуйна.

Груздов ден Мамонов.

„На защиту родины“ газетын 5-ше №. 11 август 1938 ий.

Младший командир Лукашевичын подвигше

Отделений командир Лукашевич Пулеметный сопкышто противник улмым пален налашлан разведкыш каяш заданийым налын. Японец-шамыч тушто койын огыт ул. Ик мыняр жап гыч лӱйкалымаш тӱҥалын. Чыла признак почеш Пулеметный кӱкшака гыч лӱйкаленыт. Ротын командирже Евсиков Лукашевичым да красноармеец Трожников ден Хохловым угычын сопкыш колтен. Тушко каяш йӧсӧ улмаш. Нуно лӱйкалыме йӱмач противник дек мӱшкыр дене нушкыныт. Тыште японец-снайпер улмаш.

— Пытараш кӱлеш,— Лукашевич решитлен.

Снайпер деке шып гына мӱшкыр дене нушкын, тудо тура лӱен, снайперым тунамак пуштын. Рота ончыко каен кертын да станковый пулеметым налын.

„На защиту родины“ газетын 10-шо №. 16 август 1938 ий.

Ваш ваш кидым пеҥгыдын кормышталын, ме эрласе наступленийлан ямдылалташ шаланышна.

6 август. Йӱдым исходный положенийым заниматлена. Кӱчык жапан митингыште боец-шамычлан задачым увертарена: тушманым пытараш да кӱкшытым налаш. Тудлан организованность, дисциплине, смелость, отваге требытлалтеш.

— Ме бойыш каяш ямде улына!—боец-шамыч ик гае кычкырат.

Окопым кӱнчена. Снаряженийым чакырак кондат. Оружий-шамыч проверятлалтыт.

Оружийын командирже комсомолец Шикин шкенжын оружийжым ямдыла. Лейтенант-шамыч Лизун ден Денисов йолташмыт шушаш бойлан ямдылалтшумым проверятлат. Инструктор, политрук Гвоздев (тудо тиде кечын героически колен) атакыш каяшлан ямдылалт шумым проверятла. Йӱд гынат, паша шолеш. Пычкемыште ончаш шинча тунемын. Шыпак ямдылалтына.

Курыкла кокла гыч кече йолжым шуялтыш. Тудо мемнам куандарыш.

6 август. Атака деч ончыч. 14 шагат. Окопышто шинчена, вучена приказым. Атакыш каяш шкенан ямде улмынам эше да эше проверятлена.

Чылаштын ик шонымаш—бойыш вашкерак каяш да сеҥаш.. Ме палена—шкенан пиал верч, отчизне верч воеватлена.

Тыгак умлена: сар жертве деч посна огеш лий. Кӧ пала—шушаш бойышто тудым пуля йӧрыкта гын?...

Ваш-ваш кутыраш тӱҥалына. Тӱрлӧ шуткым ойлыштына. Тунамак ме специальный изи коробкаш шкенан адреснам пыштышна. Тиде—родина верч кучедалмаште колена гын, родной-шамычлан увертараш. Адресын вес могырешыже бой деч ончыч шкенжын чувствыжым ончыктен кажныже шке семынже письмам возен. Мый тыге возенам:

„Мый колем гын, арам огыл. Илышем мемнан родина верч пуэм. Палем, сеҥымаш эреак мемнан верч, ВКП(б) верч, великий Сталин верч лиеш. Виян лийже сеҥымаш! 1938 ий 6 август. Сазыкин“.

6 август. Атакын тӱҥалтышыже. 15 шагат. Мӱндӱрнӧ мотор йӱк шокта. Тиде—мемнан советский самолет-шамыч толыт. Мотор йӱк эре виянгеш. Чыкырак да чакырак... Икте, кокыто, кумыто, нылыте, лу... Иканаште шотлен от пытаре.

Вурс кайык-шамыч мемнан ӱмбакат шуыныт. Шулдырыштышт йошкар звезда-шамыч раш йолгат. Самолет-шамычын толмышт мемнам эше чот куандарыш.

Самолет-шамыч эре каят. Уже мемнан истребитель-шамыч гыч тушман ӱмбаке первой лӱйкалымаш шокташ тӱҥале. Бомбовоз-шамыч толын шуыч. Нуно пыл йӱмачын орел тӱшка семын виян чоҥештат.

Пудештмаш. Весе. Советский авиаций пашам тӱҥалын. Японец-шамыч улмо Заозерный кӱкшыт пич-пич шем шикш дене леведалтын. Бомбо-шамычын пудештмышт дене мланде чытырналтеш. Тушманлан заслугыжо почеш тӱкныш.

Але бомбым кышкымаш чарнен огыл, а шеҥгачын у грозный лӱшкымаш шокташ тӱҥале. Танк-шамыч толыт. Бронироватлыме сухопутный корабль-шамыч кугу скорость дене кӱкшакаш кӱзеныт да мемнан воктеч ончыко эртен кайышт. Уло йӱк дене команде шергылте:

— Танк-шамыч почеш,—боец-шамыч ончык! Коммунизм верч!

Чыланат вашке тарванышт. Куржшо японец-шамыч ӱмбак ме винтовко да пулемет дене лӱлдаш тӱҥална. Мыйын воктенем Григорьев, исак ончылнырак—Лизун. Мый кычкыральым:—комсомолец-шамыч, ончыко!

Ончыштам. Кодшо уке. Комсомолец-шамыч кодын кертыт мо? Заозерный эре лишемеш. Тушман шкенжын лӱйкалымыже дене мемнам кучынеже. Виян наступатлена. Командир-шамыч ончылно улыт. Ончыко курык дене мӱшкыр дене нушкын каена. Боевой командир Григорьев дене чарныде кылым кучена. Ме пырля ятыр гана атакыш каен улына. Кызыт ме рота деч ончылно улына. Кидна наган ден гранат-шамычым пеҥгыдын кученыт. Комсомолец Смирновын кид гычше кенета йошкар знаме камбозо, тудо знамям ме курык ӱмбалан шогалташ наҥгаена. Знамям вес боец нале. Виян лӱйкалыме тул кокла гыч ме писын ончыко куржына. Рота возо Кӱчык жаплан шогалмаш. Мый Смирновым муым. Тудо сусыргышо вержым пиде. Йодам:—Ну, кузе? бойыш каен картат?

— Конечне, кертам и каем!

Тиде мемнан пытартыш гана шогалмаш. Йӱд тӱҥале, пычкемыш, шӱдыр-шамыч огыт кой. Южо йолташна сусыргеныт, колышат уло. Сеҥашлан мемнан ӱшанымына эре кушкеш.

—Йолташ-шамыч, пытартыш натиск! Проволочный загражденийым руза!—уло йӱкшӧ дене младший лейтенант Григорьев кычкыра. Курыкла коклаште виян ура кычкырмаш шергылтеш. Кӱртньӧ воштырым вашкӱзӧ дене, кольмо дене пӱчкедена, кӱрыштына. Проволочный загражденийын име-шамычшым прикладке да штык дене кырен, пеш вашке корным почна. Заозерный сопкышко кӱзышна.

(Мучаш 4-ше стр.)

157

КАПИТАЛИСТИЧЕСКИЙ ЭЛЛАШТЕ

Английн ден Францийын нажимышт дене чехословацкий правительстве генлейновец-шамычын требованийыштым приниматлен

Кодшо кечылаште, Английн ден Францийын нажимышт дене чехословацкий правительстве генлейновец-шамычлан уступкым умбакыже ыштымашке каяш пунчалын да „судето-немецкий проблемым“ разрешитлыме у проектым приниматлен. Тиде проект судето-немецкий партийын ончыкыжым мутланышашлан негыз шотеш приниматлымыж деч вара гына публиковатлалтеш. Чынжым тиде проект генлейновец-шамычын тӱҥ требованийыштым приниматлымаш лиеш. Чехословацкий „Прагер Тагеблат“ газетын увержe почеш, немецкий национальный группылан чехословак-шамыч дене тичмашын тӧр правам признатлаш да тудлан шкенжын управленийн правовой единицым признатлаш требоватлыше пункт-шамыч пӱтынек удовлетворитлалтыт. Тугак немецкий национальный группылан автономный территорийым „ойраш“ требоватлыше пунктат тӱҥ шотышто приниматлалтеш. Правительствын планже почеш, немецкий национальный кантон-шамыч (самостоятельный область-шамыч) армий ден внешений политике деч посна чыла вопросыш то автономий дене пайдаланаш тӱҥалыт. Армий ден внешний политике шотышто вуйлатымаш центральный правительствын кидешыже кодеш. Тугак национальный кантон-шамыч деч ӧрдыштӧ илыше „немецкий меньшинствон интересшым аралаш“ да немецкий кантонлаште административный управлений аппаратым эртак немецкий национальность еҥ-шамыч дене комплектоватлаш требоватлыше пункт-шамычат удовлетворятлалтыт.

Генлейновский требований-шамычым правительствын приниматлыме нерген увертарымаш чехословацкий общественностьын кумда круглаштыже беспокойствийым да возмущенийым луктын.

Французский печатьын палемдымыже почеш, Английн ден Францийн могыр гыч пызырымылан лийын чехословацкий правительстве судетский гитлеровец-шамычлан шкенжын уступкыштыжо пытартыш предел марте шуын. „Пепль“ газетын ончыктымыжо почеш, гитлеровский фашизмлан кажне у уступко тудын аппетитшым тарвата гына. „Ордр“ газет тыге шотла: „Францийн шкенжын позицийжым уло ясность дене шотыш налже манын ышташ кӱлеш. Тыге кӱлеш, мирым аралашлан але ӱшаныше эл-шамыч, мир аралаш уло вий дене шогалышт да шкеныштын уло престижышт дене поддержатлышт“.

Пеш кугу английский „Таймс“ газет Судетский областьым Германий дек ушышаш верч открыто выступатла. Гитлерын захватнический планжым арален газетын выступатлымыже реакционный английский круг-шамыч Чехословацкий шотышто предательствым мучаш марте шукташ пеҥгыдын решитленыт манын адак ик гана ончыкта.

ФУТБОЛ

(Казань—Йошкар-Ола)

9 сентябрьыште Йошкар-Ола „Динамо“ вӱд станцийын стадионешыже Казань ден Йошкар-Ола „Динамон“ первой командыже-шамыч футбол дене модыч. Модыш ончаш калык пеш шуко погынен ыле.

Первой таймыште 4 минут эртымекак Казань командe ик мячым, 6-7 минут гыч штрафной удар дене адак иктым пуртыш. Первой таймыште Казань команде эреак наступатлыш да Йошкар-Ола командым 4:0 счет дене сеҥыш.

Кокымшо таймыште модыш утларак талышна. Йошкар-Ола команде наступатлаш тӱҥалеш да 15 минут гыч ик мячым пурта. Кокымшо таймыште Казань комадне 3 мячым, Йошкар-Ола комадне 2 мячым пуртат.

Модышым Казань „Динамо“ команде 7:2 счет дене сеҥен налын.

Смирнов М.

Возаш тӱҥалше писатель ден поэт-шамычлан

Марпединститутын литератур кафедрже 1938-39 туемме ийыште возаш тӱҥалше писатель ден поэт-шамычлан творческий литературный кружокым организоватла.

Кружокын задачыже—институт да оласе марий ден руш литературный молодежь кокла гыч возаш тӱҥалше писатель-шамычым об'единитлымаш. Тыгакак нунылан политический да общий культурыштым нӧлташ, литературный пашаштышт творческий полышым пумаш лийын шога.

Возаш тӱҥалше писатель ден поэт-шамыч занятий жап годым пединститутышто Деревяшкин йолташ дене регистрироватлалтын кертыт.

Литкафедра.

Шым национальный республик-шамычын Казань олаште лийше соревнованийыште велосипед дене первой верым налше МАССР команде. Шола гыч пурлашке: Киселев Н. И., Лебедев Б. С., Добрынин И. В. да Милютина Е. К. Фото Чуршуковын.

Шым национальный республик спартакиадыште Марийский АССР команде первой верым налын

Теҥий 4—6 сентябрьыште Казань олаш шым национальный республик-шамычын физкультурный спартакиадышт эртен. Спартакиадыште участвоватленыт: Татарский, Башкирский, Марийский, Чувашский, Мордовский, Удмурдский, да Коми АССР.

Марийский АССР-ын командыже спартакиадыште кугу сеҥымашым ыштен, тудо первой верым налын.

Спартакиадын общий итогшо тыгае: Марийский АССР-ын командыже велосипед, лӱйкалмаш, вӱдыш тӧрштымаш дене первой верым, куштылго атлетик дене кумышо, иймаште—3, гребле дене 5—6-шо верым налын. Марийский АССР—150,5 очком, Чувашский АССР—136, Татарский АССР—135,5 очком налыныт. Соревнованийыште 7-ше верым Башкирский АССР-ын физкультурник-ше-шамыч налыныт, нуно 68 очком гына погеныт.

Марийский АССР-ын командым спартакиадыште первой верым лекмыжлан СССР Совнарком пеленсе физкультур ден спорт паша Всесоюзный комитет 1 тӱжем 500 теҥгеаш первой призым пуэн. Адак посна участник-шамыч грамотым налыныт.

Соревнованийыште посна физкультурник-шамыч Фаворский, Соколов, Гуляев, Кузнецов, Колесников, Костромина, Ювенская, Хлытин, Дружинин да молат сай результатым ончыктеныт.

Фаворский йолташ 400 метрыш куржмаште у республиканский рекордым ыштен, тиде расстоянийым тудо 54,1 секунд куржын.

7 сентябрьыште кастене спартакиадыште участвоватлыше-шамычлан Марийский АССР Совнаркомеш прием лийын. Премыште ВКП(б) Обком секретарь Архипов йолташ, Марийский АССР Совнарком председатель Абрамов йолташ да молат лийыныт.

Приемыштo Марийский АССР физкультур командын председательже соревнованийын итогшо нерген увертарен. Тудо физкультур пашам адакат виянгдышаш нерген, тиде пашалан пеҥгыде базым ышташ кӱлмӧ нерген ойлен. Тудын почеш ВКП(б) Обком секретарь Архипов йолташ выступатлен. Архипов йолташ спартакиадыште сеҥыше-шамычым шокшын саламлен.

Архипов йолташ почеш Марийский АССР Совнарком председатель Абрамов йолташ выступатлен. Тудо участник-шамычым шокшын саламлен да соревнованийлан ямдылалтмаште да туштo первой вер налше-шамычым шергакан пӧлӧк дене премироватлыме нерген ойлен.

Родина верч!

(МУЧАШ)

Мемнан авиацийын кышкыме бомбышт деч случайне шылын кодшо японец-шамычым штык дене, гранат дене пытарена. Пусть тушман советский калыкын виййжым пала! Заозерный кӱкшытыштӧ йошкар знаме лойгалте. Ме сеҥышна.

7 август. Кӱкшыт мемнан. Но бой але пытен огыл. Адакат йӱд. Тиде йӱдым ме тушманын шуко атакшым кырен шалатен улына.

9 август. Заозерный кӱкшытыштӧ кумышо кече шогена. Японец-шамычлан пеҥгыде ударым пумо. Нуно посна группо дене действоватлат. Флангыште ик японский группо мемнан тылыш пурен. Младший комвзвод Егоровын командыже почеш мемнан 15 боец-шамыч тушманым пытараш кайышт. Пеш чак миеныт, лӱяш тӱҥальыч. Егоров гранатым пешак тура шуа,—кажныже цельыш верешташ. Мый кокымшо номыр пулеметчиклан ыштем. Кенета зиян лие. Пулеметын кожухыштыжо вӱд пытен. Чыла фляг гычын кодшо вӱдым темена. Лӱяш тӱҥална. Ик шагат гыч тушманым пытарыме.

Теве ынде 3 кече, мый Григорьевым ужын омыл. Тиде жапыште эре вес подразделений дене лийынам. Григорьев пешак сай, скромный, боевой йолташ. Исак гына тыпланымеке, мый Григорьевым кычалаш кайышым. Йодам, еҥ-шамыч нимом огыт пелеште. Мый умлышым: мо гынат лийын. Пытартышлан боец-шамыч шке коклаштышт ончальыч да каласышт:

— Таче эрдене Григорьев колен.

Умбакыже ыжым колышт. Палышым, Григорьев геройски колен.

Млaнем каласкалат:—Тыйым командир ӱжеш.

— Те, Сазыкин, частьын комиссаржылан назначатлалтын улыда. Комиссар Белорусскийым сусыртеныт. Тыге мый Заозерный кӱкшытыштӧ мемнан частьын комиссарже лийым. Тачe уэш шокшо кече. Японский у часть-шамыч сеҥкыш керылтыт. Ме сайын, рэш кырена. Уже шуко атакым кырен шалатенна.

* * *

Тушманым пытарыме. Тудо—границе линий вес могырышто.

Шуко кече лиеш—госпитальыште улам. Вашке тӧрланем. Кызыт йӱд, сусыргышо-шамыч малат. Шып, мемнан могай замечательный еҥ-шамыч, йолташ-шамыч, боец-шамыч улыт.

(„Правда“ гыч кӱчыкын).

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

Адрес редакции: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комн. № 70, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—746. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.